

Издавај еваког четврика
на цијелом табаку.

Стаја за Црну Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину:

годишње . . . 4 фр.
на по године . . . 2 „
на четврт године 1 „
за Србију и све друге земље
годишње . . . 15 франака
на по године . . . 8 „
на три мјесца 4 „
у плату.

ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ЈОВАН ПАВЛОВИЋ.

Претплата на Црне Го-
ре и сва плема шаљу се
самоу уреднику.

Претплата из Србије у-
пућује се Велимиру Валоз-
жићу у Београд, а из дру-
гих крајева под адресом
P. Kamađanović Saitar-
(за „Црногорку“).

Претплату примају сви
наши књижари и нове-
нарске експедиције. Не
франкирана писма не при-
мају се.

БРОЈ II.

Ц е т и њ е, 21. Марта 1885.

ГОДИНА II.

С Л И К Е И З Ж И В О Т А.

I.

М Л А Д О С Т.

Што ја љубим, питам мене ?
Да ми срце не увене
Без љубави страше бујно
И винове каиље рујно !

Без мјеснице милопојке,
Без пољупца од ђевојке,
Без састанка — часа мила'
Што би моји данци близи ? !

На што би ми живот млад,
Да га љубав сад не слади ?
Рујно вино да е' чојадина'
Он увену — он се слади !

Што би срце, звучна лира,
Кад га мила моја лира
И у еграти жину таиће
Да не плапо, да не шапће :

„Ја то љубим!“ на да лиру
Ја не дадием мом кумиру,
Да у нојзи пјесму бри
О љубави тајној збори ? ! .

На кад крв се млада згрије,
Да се вино не попије,
Да се пјесма не испоји,
Што би пићели данци моји ? !

Што би младост а без хата,
Моје тине, мог ђогата,
Да се на ње' млад по мамим
И пољаном не запрашим ?

Што би рука машитова
А без сабље стара кова ?
Што би срце да не грије,
Што би вино да е' не пије ? !

За то треба вино пити,
Љубав њезну проводити ;
Сабљу острит' --- пјесму пјеват',
О јединству Српства си'јсват' !

II.

С Т А Р О С Т.

Кад налуним сеогин' љета,
— Мало вино, мало мање —
Нажњив се овог свјета
— Мало боље, мало тање —

Кад остарим и посеједим
Као овца бјелоруна,
Кад увенем, кад убл'једим
Како што је бл'једа луна ;

Кад ослабим, обезубим,
Као каква стара бапа,
Кад вид очни ја изгубим,
Сјалу мишце од јунака —

Онда нећу ја љубити
Нити пјесму, ни ђевојке,
Онда нећу вино пити
Појми пјесмо милопојке !

Онда нећу копа јахат', —
— Цевати се лако није —
Онда нећу сабљом махат'
— Свага треба гђе се бије !

Љубити ћу крај камина,
Да ја кријем старе кости,
Љубити ћу мјером вина,
Љубити ћу часно поети ! . . .

У пркву ћу пћи често,
Молићу се ноћу даљу,
Устућу своје мјесто
Као мене врагслану . . .

Нека и он љуби, пије,
Ка' нито млади и пристоји,
Мапитује, нек се смије,
Ка' што бјеху данци моји.

Јер љубно, не љубно,
Једнако му све то важи ;
Вино нити нити
Свеједнако смрт га тражи ! . . .

Цетиње, 15. Марта 1885.

Ј. Поповић-Ипновац.

УСХОЊЕ ЈАНЌО.

Приповијетка из црногорског живота.

I.

(Паставак).

Попшто пепи чашу, паслопи десну мпнку на колено, лијевим дланом отра неколико пута брке, па и лијеву мпшцу превресе преко колѣпа, и оста тако не мичући се, мало запутијем устима и гледајући нетрешимце у огањ.

Нико не проговори, нити се маче, но све очи запеле за њ.

Пламен је весело играо у сред те спуждене челади, те је мужевно а жалосно лице сердарево чудан израз примало од тога блијеска.

„Пејо! подај човјеку чашу вина, папо сп му!“ — рече тихо Ивана, сердарева жена. Пејо не чу, нити оком трепу.

Старина подухвати дланом лават, па паслопи своје мршаво, жућкаво лице на длан, а своје жпве, црпе очи, — у њима јој је сав живот био, јер њпо тијело бијаше кост и кожа, а раста бјеше омањег, — очи уприје опет пут домаћина. Поглед јој сипу некијем чуднијем изразом, као да је тијем погледом хтјела протријелати његово пространо тело, улећети у мозак, те подјарити и скупили тивајуће и раширене мисли домаћинове.

Солдат бијаше у чуду; — погледао је час њега, час њу, а час оне дивне женске севјести и дјевојку, које сједијаху подвртијех погу према старијема.

Цури на крилу сјеђаше мушко дјетенце од три године, голијех ножица, јер на њему не бјеше до кошуљице. Дијете ухватило се рукама за њезина бујна њедра, а главу прислонилона њеко гр'опе, те је она морала одићи своју главу гледајући у оца. А какво бјеше то гр'опе и та женска глава! Материне очи а очине пменсите црте, њежије дакако, састале се у квери. Ива малијех руменијех усана два низа зуби, као два низа бисера. Мимо сву ту љепоту, одвојила јој бјеше љепота црне, као пролетни бусен бујне косе, који бјеше сплела у вијенац око тјемена, и љепота малијех месних руку, које кад-да су вазда у рукавицама почивале, а не жњеле и копале, тако бијаху господске. Пријед смо рекли, да је цура била стасита и танковјеста. Еле, дивни божији створ, — дивни плод господскога соја, што се у брда станно те живпо жпвотом простим и природним, а од старог презмућства, кроз њекове задржао љепоту тјелесну, понос и јунаштво, што је и њој на лицу одјенјало.

Заова јој, млада удовица Млауна Пејова, који погипе на Дебеломе Вријегу у Конавлина,

бијаше осредњег раста женца, једра, плава, лица некако преширока, али ипак доста пријатна и доброћудна изгледа. С Милуном је живјела три пуну годину, а три мјесеца по његовој погипији, обрадова старе и сестру безбратницу, мушквием чедом, једином узданицом готово нестражене куће. Свекар и свекриа нажаху је колко и своју Стапу, а Стана, од милоште умјела је тако приљубити к себи дијете јој и њу, да се ни једно ни друго, ноћу ни дању, не раздвајаху од лијене Стане.

Ето вам, у главнијем потезима, облиција тијех укућана.

Са челади, солдатов поглед летно је около, по кући, и највише застајао на оружишцу, што блигаше уз чађави, неокречени дувар. Запета, томе стрању морало је јако у очи ударити то што међу толиком простотом, да не речемо сиротињом, налазаше се положке наслагапо неколико тапквјех пушака, и јатагана од велике врједности. Од осталогa кокућства не бјеше у кући ништа до два проста дрвена кревета, неколико сточева на три поге, дрвенијех судова за воду, земланог посуђа за готовљење јела. Врх огвишита висаше много овчијех и свињелих бутина и ребара. Поткровља није било, по сламени крџ, поцрњели од дима. Према другој ластавници, вишаше се дрвени пребој са затвореним вратима; ваљда је била клијет за млађе женске и дјецу. Према пријебоју вишаше тара, а над таром о чукалама повјешано одјело.

Дуго су тако мучке сједили.

Вјетар је, па махове, хујао и потресао вратницама; торни нас у авлији би понекад крупно залајао на умукао; у селу загрми погдјекад пушка, — па опет настани мртва тишина, да се лијепо чуло како из сировијех влада паишти нетиснута влага и како један шарени мачак па кревету преде.

Сердареве рупаве груди падимаху се и сплјегаху сплотино. Више од једном потмуло је јекнуо. У један мах сав унутрашњи јад његов скупи се, зар, уједно, па одуши у снажном уздаху, — као што би рањен лав уздахнуо.

У исти мах, дивје му се круине сузе скотрљаше низ образе.

Толко је било доста; то као да је био знак, који женске очекиваху, јер оно сад једнак и у глас закукаше све три. Ивана стаде шарцати за синовима, Стане за браћом а Милица помишљаше само дјевера Шћепана. (Јер, као што је познато, Црногорка не смије јавно кукаати за мужем), а разумије се да је дио — и то већи — својих суза намјешњвала у ерцу своје Милуно.

Дијете, и оно брзину плакати, па се само дише са тетквина крила, прије на дједу, те му

се сави око врата. Обишло је, ваљда, било да тако чини, у таким приликама.

Солдат се снубио од чужа, па се повуче у пугао и покри капањом по глави.

Сердар пошто цјелва дијете и утјени, подиже главу те набра густе обрве, и таман отворно уста да брекве женским нека преклипу, кад пеко закуца на вратима.

Врата се отворише, прије но што они пмаше времена до поустану, те с мењавом и вјетром улезе човјек, викнув:

„Добрн вече и на добро ви дош'о бадњи вече!“

За њим ује други, за овим још двојица, један за другим, сваки понављајући оне ријечи што их је први изрекао.

Вјетар суну кроз отворена врата и пови пламеном, те осташе у невијелици.

Солдат се још боље прибли у пугао.

„Ха, Милице, луч ужди!“ — гукну сердар, на настави:

„Добра ви срећа — и вама на добро дош'о, соколови моји!“

Врата се затворише а пламен се онет исправи. Полазници цјелваше се са сердаром, па с малијем и редом са женским. Затим овај први потакну бадњаке, да пошто остали то учинише, посједаше сви око огњишта.

Милица оста стојећи, држећи високо дуч.

„Ево нас, сердаре, твојих брата, да ти тугу из куће ишћерамо, јер, бога ми, нити нам је божића ни весела док је теби тако!“ — рече онај што бјеше најпрви ушао, окопит човјек, средовјечан, кришјех великијех брка. —

„Ти лијепо знаш што си ти нама, наша перјаница и наша дика, а што смо ми теби, твоја крв! Бог драги зна, а и ти, јесу ли твоји јади и наши јади! Ама нећемо тако! Нећемо да свијет рече: „гле јунака и јунаковиња сердара Пеја Грубанова, како не може да се утјени за синовима што јуначки погибоше, по нариче као жва!“

„Не бога ми и божијег ми слова!“ — загрми сердар — „то не смије нико рећи!“

„Е ма чоче смије, кад је истина!“ — рече брковица благо, на још блаже настави:

„Али, посад не ће! Да си ти самохран и ниокосал, бастало би тебе и осветили се крвницима, те замијенити оне соколове, (а замијенили су се и сами и још како!), и јуначке јаде пребрдити, а камо ли — погледај!“ То рекавши брковица, уирије руком пут оне тројице својих другова, те згоднијех момака, у првом цвијету младости. Двојица, Марко и Петар, бјеху рођени синовци сердареви, дједна неког му млађег брата те је давно погинуо у Дуги. Њих

смо већ поменули у почетку ове приповијетке, јер су били са стрицем у Котору. Трећи је био брковић брат, а оба подаљи рођаци Пејови. — „Погледај, сердару, рекох, овакијех змајева педесет, браћа су твоја! Сваки би за тебе живот дао; сваки је наредан да на твој миг крене ја ли стане, као што и доликује, ваистину, јер си ти наш старјешина!“

„Фала ти Радоје, фала ти брате!“ — рече сердар, тронут до суза, — „знам ја да је тако. Фала ви, браћо!“

„Па и без тога, сердаре, не вријеђај Бога! Није ли ти накладио овјем дјететом?“ — то рекавши, Радоје узе дијете са Станина крила

па га сједе на своје и пољуби у главу. — „Ево нама Милуна, ако Бог да! Глава је иста Милунова а и срце ће бити очево! А да како!“

Марко узе дијете на га пољуби, па Петар, па Милија; сви га изгрлише.

Ко види није како Прогорка, у опште, дјечу милују, особито дјечу познатијех јунака, а особито пак ако је једичке, тај појма нема о нежности тијех, (по изгледу), окорјелих брђана!

„Па ћемо те оженити, је ли де Милуне? — упита Марко, провлачећи прсте кроз косице дјетету.

„Оцу зенити се, боме!“ — одговори дијете.

Сви се насмијаше.

„А коју ћеш узети, де?“ запитала га баба му, а лице јој се разведри и насмија.

„Узету Милу, Тулову!“ — рече Милун обзидно.

„Аферми! Живио Милуне!“ — рекоше момци.

„А мене ћеш оставити и заборавити, а?“ — рече Стане, тобож шјетро.

Дијете рашири руке, па се приви уз-а њу, да је тим увјери о противном.

Веселе мало по мало стаде се помаљати у кући.

„Богу јаком да је за милост!“ рече сердар, скинувши капу и прекривши се побожно, — „нешто ми сад у дуни свиће, таман као иза ноћи кад зора заруди!“

„Ваистину, брацо Радоје, — умјешна се Ивана, — „нама је и до сад криво било, што браство коротује толико времена! Ево је минула година и у њој божић један, па ево дође и други, — мину и Ђурђев-дан, наша лијена слава, а гусле не загуше нити се орз понгра нигдје у племену, као да је из сваке куће по мртвац!“

„Нити ће, стрипа, док се под овјем шљемом нешто не измијени!“ — рече Марко и погледа значајно своје другове.

„А што већ да мудрујемо и у кучине заврјамо!“ — рече Петар, — „ми смо, стрико, договорили се да те молимо е да замишеш! Ела, овако те молим, потврди оно што пријед рече!“

Сва четир устадоме и скидоше каице.

Сердар скочи викнувши :

„А, Стане, крило моје, помози ми да ухватимо браву!“ — и хрџе на поље.

Овдје треба објаснити нешто. У црногорској кући, гдје су кајачки, (или како се амо говори гдје коротују), на бадњу-вече прилажу се бадњаки и остали се обреди свршавају, али се пециво не пече, пити се поје; а кад се то почне, знак да је кајање престало.

„Не треба, сердаре, ми смо се за то побринули!“ — рекоше момци весело, а бркови Радоје искочи на врата, те унесе напакнута брва, којег су пред кућом прислонили били.

„Е, Воже помози!“ — рече Пејо, прекрстив се још једном, — „справите пушке, момци!“

Сва четир извадише леденице. Сердар извади иза паса своје двије, које му бијаху увијек свијетле и наредне, пак пишоме пред врата.

„Стапе!“ — викну он, пред кућом, — „довеси тај цевердар, на гађај и ти!“

Цура излети, пушком у руци.

„На здравље ви бадња рече и божићни дани, браћоооо!“ — повика сердар, што га икад грло слушаше, па онаш из обје.

Пет пушака плаушисе и заутушисе, за његовом.

Истогачаса, пред свијем кућама у сердареву великом брвству, стаде пуцњава и весело одазивање.

То је све договором било и очекивало се.

Уђоше, пристајаше пециво, па посједаше око огња.

„Дај, чоче, да сквасимо цуето грло!“ — рече сердар својима.

Милица му принесе бардачич и куцу.

„А, гле! — удари се сердар дланом по челу, — „а камо вам ускок?“

„Какав ускок?“ — упиташе браственици зачуђени.

„Ево га, ми га и сметосмо с ума! Диж се, братко, дижи. Ходи, сједи да пијеш!“ — рече Ивана љубазно, повукавши га за кабанцу.

„Та то је солдат!“ — рекоше у глас она

четверци, пошто се Јап примаче и поздравил.

„Е па солдат, ускок, наш брат Црногорац посад, ускок Јанко!“ — рече сердар и повједи им, како га је срио и довео.

Дадоме му да пије. Јап је био веома блијед, лице му растројено бјеше од узбуђења.

„Јадник!“ — рече Ивана — „Бог зна шта је промишљао гледајући све ово побас, а ми га заборависмо! Ко зна има ли кога дома, и хоће ли већ икад свог дома видјети! А види-те, млад је као капља, лудо дијете!“

„Ма видите, није он прости солдат!“ — рече Радоје, показујућ јаку Јанову, на којој бланста по једна звијезда са сваке стране.

Заокунисе га питањима.

Јап је насљак говорио чески, служећи се и српским ријечима које је запамтио у Котору, тако да га разумјеше. Он им у кратко каза да је бјегунац, да мисли остати у Црној Гори, и да би желио поћи на Цетине к Владници.

Све што је даље говорио све им је мило изостајало. Његове лијеле прте дођоше опет у склад.

Пошто се брџише вином два пута, сердар се динше те дохвати гусле што висјеху украј оружнице, отра прашину из њих, па загуди и зајева, почимљући пјесму, као што је обичај, са ова два стиха :

„Сво у славу Бога великога
А ја здравље нашег Господара...“

Момци пуцаху сваког часа с врата. Браственици готово сви, замјенише се у полажење. Нило се и веселило до саме зоре. Јана преобукоше у црногорско рухо и затакоше му леденицу и хаџар. И он је ш пљма на летурђију пошао, а из цркве у полажење. Цијели дан био је весело, шало се, играо у орб, гађао с осталијем у циљ, сјекао у зарок бутине. Његуши га завођење још боље, видећи како је чврст и окретан. До поћи унозао се са свијема, као да је одавно ту; нико га дручкије није звао но како га је сердар крстио : ускок Јанко.

И ја ми га посад, у овој приповијетци, дручкије звати нећемо.

(Наставиће се).

С. М.

О пјесништву нашијех дана.

(Наставак).

Док је душа Србинова друговала с душом цијеле природе око себе, дотле су и пјеснале

из ње пјесмце најљепшијег и најзвучнијег осјећања. Све што је најљепше и највеличанственије у природи, то се рефлектовало на души Србиновој и изазвало је одатле обилно топлоћом живог осјећања његова. Осјећала се

душа српска као да је везана за природу и уткана стотинама жина у велико ткање свјетско.

Да је те душе већ нестало, да она више не другује са природом, да су те жине покидане, свједоче нам данашње *бачке и банатске пјесме*.

Оне свједоче и о моралном наду тамошњега народа нашег, који је давно изгубио стару свргнуту вољу, а данас му је већ замућен и чисти извор осјећања. Дегенерирао му сенсуализам — казали би физиолози својим језиком.

Од куда је то дошло ?

Без сумње од несрећних политичких, друштвених и културних околности, у којима се тамошњи народ наш налази.

Аустријска држава, на пијелом састапу свом, најнепогоднија је за наш народни дух.

Што у њен склоп уђе е наше стране, то мора погинути или бар дегенерирати. За наш народни дух ту нема живота, једва само животиња. Све му се омире, јер му је све туђе; ништа не иде на његов коријен; ништа се не слаже са начелом његова живота. То је једна туђа страна сила, е којом наш народни дух мора непрестано да ратује, а почем је та сила много јача од њега, то јој он на пошлетку мора да подлегне. Аустрија не убија месо него душу, не убија мишић него живац. А зна се физиолошки закон: убиј живац, убио си и мишић; убиј душу, убио си цијели организам.

Примјера ради навешћемо да је цијел народ читаве вјекове ратовао и са Турцима, али је ово био рат са свијем друшћини, са свијем противоложене природе. Турци је ратовао само са физичним Србином, али му душу никад није дирао. Турци је посјекао многу српску главу, али под њим није је нестало српскога народа, нити се изопачило. Остала је душа и у њој јака морална снага посред луге физичне борбе. Свједок је томе: вјечити крвави протест против туђинског жарма, вјешити устаци и на пошлетку ослобођење. Свједок је томе и цвијет српске народне пјесме, под турским господарством.

Под аустријским тога није могло бити, него све противно од тога. Народни дух учмапоу је, изопачило се, да и оно што звије из њега, приказно изгледа. Народна душа Србинава одмакла се од природе и њене величанствености, а примакла се најирозачнијим, гадним, подлим елементима. Она се морала оборити, понизити под притиском аустријскога бирократизма — који је опште познат као најбездушнији у свијету —, у додиру са аустријским „беамтеризма“, ђендаризма, финансијима, солдатима, официризма и т. д.

Шта је могло про звићи из тога додира ?

Од прилике, ова јадна пјесма :

„Све штудирам, кога да изирам :
Иа' трговца, или богослова,
Иа' јурата или адвоката,
Иа' џурира или официра ? —
Цреирам' новца, на љуби трговца,
И талира, љуби официра,
И дуката, љуби адвоката.“

Некада је у Срикиње дјевојанство било најтврђи град, који се није дао освојити нечистом руком. Из тога града звијале су се најљепшије љубавне пјесме. Љубав се купала у љубави и из ње излазила све чистија и сјајнија. Од фриволности ни трага.

Сада пак, у додиру са туђинском безобразнином, и тај је град оборен, на из њега се само чује фриволна, инска, бљугава пјесма, као и пр. ова :

„Девуј, девој, велига девојко !
Девуј, девој, удати се немој !
Љуби седам, не гније ти један —
Кад удадо, љубити не дадо,
Већ једнога, на до гроба твога !“

или и пр. ова :

„Шинак *) маме, што ме е рођа маме,
И два тати, што стоји на прати !
Мисли мама, да сам и сад мала,
Па за дери привезила керу,
Да ми кери ујед швалера ;
Кери лаје, швалер леба даје,
Ја нуз керу, а швалер на дери,
Седам дери, четрнаест швалера —
Шибје керче, не лај на швалерче !“

или и пр. ова :

„Што ју, шако, кад ме швалер маио ?
Ни ме жао ни што ме је маио,
Већ ме жао што ме другом дао,
Но знам ћуди, како други љуби.
Ситно љуби, моја мила дико,
Ситно љуби, не ујодај зуби.
Но прани ми модрице на лицу ;
Ја сам мала, познаће' ме пана,
Па ће рећи, да се мидујемо,
Није дуго, није ни одавно,
Ето сада већ година дана,
Од како се, дико, мидујемо.“

или и пр. ова красна песновијест :

„У сну сневам, да швалера немам,
А на јави — ко кике на глави !“

Управо не зна човјек, па што већма да се згади : да ли па саму фриволност или на одсуство свакога духа, сваке поезије. Једно је с другим спојено и чини у толико већу одвратност.

Има поњеких пјесмица (згрозимо се, кад им то име дамо !), у којима до душе нема ника-

*) То је по војвођански знак пркоса, који се прави ладцем протуреним између прета кажишта и ередњег прста на руци.

какве фриволности, али је ту толико одсуство поезије, таква прозачност, ишкоћа и неотесаност, да човјека чисто заболи, кад примјети у неколико стихова толику дегенерацију душевну.

На пр.

„Од како је шора и сокака,
Иску била така три ортака:
Ови иду, па у ноге гледу,
У кога су најлепши обожци.
Мети гађе за обојке,
Па се батај мођ девојке!“

или па пр. ова :

Светуј, мати, велику девојку!
Светуј, мати, ово до јесени,
О јесени предаћеш је мени;
Ја ћу, мати, боље негопати:
Десном руком и — левом протом!

или па пр. ова :

„Сад пулгери *) постају швалери,

*) Грађани, од њомачко ријечи: Bürger.

Па не смеду ноћу да идеу
Од немала, од гвоздених вила,
Од вашака — паорских момака.“

или ова :

„Каква ми је дива без бркова,
Коно кера која репа нема.“

или па пошљетку ова :

„Шандор туче, а Јуца жауче:
Немој Шандоре, глава ме боло!
А Марина вари деђа,
Па јој пари леђа!“

Прије не што овдје прекинемо, молимо читаоца, да узме Вукову збирку женскијех на родних пјесама, па нек прочита ма коју, радилијека, да му се не би послје овдје наведених цитата преврнуо естетички желудац.

(Наставиће се).

Синовац као стриц.

Шаљива игра у три чина.

(Наставак.)

Милица. Шта? — Ви сте господин Пешозна-новић?

Пешознановић. Да боже! — А да ко га ме држите?

Милица. За пријатеља мога оца, кога је он на мою свадбу позвао.

Пешознановић. Ви све дакле савјесно о некаквој свадби, и ако сам ја мртав?

Милица. Наравно!

Пешознановић. А за ким се удавате, ако смјем питати?

Милица. За мојим рођаком Угриковићем.

Пешознановић. Али ваш господин отац излађе, ја мислим, коју ријеч да проговори одиосно тога.

Милица. О, то се разумије! Он је већ проговорно. — Одобрено је да се удадем.

Пешознановић. Кад је одобрио?

Милица. У овај час — неколико тренутака прије но сте ви дошаи.

Пешознановић. Али јам сам с њиме заједно дошао.

Милица. Нијесте, господине! Мој отац је прије вас дошао.

Пешознановић (сетајући се за главу). Мени је намет стала — свијетљани ми се испред очи врте. Свакоја ријеч, коју проговорите, чудновата ли је, изненађује ме. — Част и поштовање, господине, вашему говору, али овдје мора нешто треће бити, те ја још не разумијем.

Милица. Како, господине? Јесте ли то озбиљно казали?

Пешознановић. Најозбиљније, господине.

Милица. Ви сте дакле занета господин Пешознановић? Боже мој, шта сам ја онда учинила — шта ћу се мојом непристојношћу?

Пешознановић. Немојте се иједити, госпо-

дине! Ваша наклоност к рођаку таква је ствар, коју човјек радије чује прије свадбе, него ли послје.

Милица. Али ја не разумијем —

Пешознановић. Ја ћу тражити господина обрштара Угриковића — можда ће ми он ријешити ту загонетку. Но како гођ се она ријешила, треба да будете задовољни са мном. (Одлази).

Милица. Он је врло уљудан човјек — на и ако ме не спад да га узмем, онет ми је мило што није посреча.

ПРИЗОР СЕДМИ.

Милица. Обрштар. Мара.

Мара. Пусти нас саме, Милица! (Милица одлази). Како, Угриковићу, и ви можете у очи казати да мало час нијесте говорили са мном? За цијело, ко је други могао учинити оно што је учињено, него ви, као господар ове куће, као отац моје ћери, као мој муж на пошљетку.

Обрштар. Којега сам ђавола учинио?

Мара. Зар да вас још опомињем? Ви не знате, да сте мало прије са мојом ћером говорили, да сте ви открили њену наклоност према нашему синовцу, и да смо се ми у томе сложили, да му је у жену дамо како дође?

Обрштар. Ја не знам ништа. — Мадама, је ли ово саварија ваше уображености, или је збиља ко гођ мене за вријеме одсуства престављао. Ако је ово ноћто, то је било већ крајње вријеме да дођем. — Јер тај ко гођ убио је мога зета, узима моју ћер и онада ме код моје властите жене, увиђајући како су му у исто вријеме и мајка, ћер и жена миле.

Мара. Шта је то? У истину, господине Угриковићу, ја не разумијем ваше понатање.

Обрштар. А од твојега врти ми се ум по памети.

ПРИЗОР ОСМИ.

Првашица. Анка.

Анка. Ја сам већ и мислила, да ћу их заједно наћи. Шта није свакоје понашање равно вашему? Маните се спора и зајевање! Вагда једао срце и једна душа! То треба и може се тако! Оно је ипак неки примјер! Стрина је допаљива као анђеоче, а стриц стрјељив до пошљедње.

Обрштар. Право си казала, синовично, бога ми! Мора човјек имати стрјељиво Ниобе, као што ја имам, да при оваквим даљинама с памети не сађе.

Мара. Синовична је право казала, мора да је човјек и одвише љубазан да такво што подноси.

Обрштар. Но, мадама, синовична не није остављала откад сам овђе; хајде да њу узмемо за нашега судца. Хоћемо ли?

Мара. Ја сам потпуно задовољна и покорићу се њеној осуди.

Анка. О чему је говор?

Мара. Промисли, Обрштар се усуђује тврдити, да он није био оно прије кад сам с њиме говорила.

Анка. Је ли могуће?

Обрштар. Промисли, синовично, жена хоће да ме увјери, е сам ја главом био овђе — овђе у овој соби — баш у оном часу кад сам се морао шикати на поштанским колима.

Анка. То се не да разумјети стрице. — Овђе мора да је какво неспоразумљење. — Допустите да проговорим двије три ријечи на само са стрином.

Обрштар. Допуштам, па настојте е да јој ућешаш памет у главу, ако је могуће, па ће бити тешко.

Анка. (лагано Мари). Драга стрино, то је све само шала стрицева.

Мара. Разумије се, иначе би био луд кад би што такво озбиљно тврдио.

Анка. Знате ли шта? Купујте му ту шалу за исто новце — нека се он шали, а ви примајте ту шалу за малу.

Мара. Имаш разлог, то ће и бити тако.

Обрштар. Хоћете ли брао? Ја мислим да је већ доста.

Мара. (подругљиво). Да, доста је, доста, господино — и будући да је свѝ ово погрешка моја, то ћу и ја радо уобразити све што хоћете.

Обрштар. Подругљивијем начином ми ће ћемо никад на крај изаћи.

Мара. Без иједа, господине Угряковићу. Ви сте се до сада на мој рачун смијали; од сада смијају се ја на вас, и тако ћемо вратити једно другоме шило за опило. Ја морам сада неколико посјета да учиним. Кад се повратим, а вама буде несталог тога подмијевања, онда ћемо се озбиљно међу собом разговарати.

Обрштар. (Анки). Разумијем ли шта, што аспида говори?

Анка. Ни рјечет. Ама ја одох за њом да испетам ствар у коријену њеном (одлази).

Обрштар. Хајде, ако хоћеш. Ја ћу се подати — тако сметену п бијесу још је нијесам видио. Биће јаво у вријеме мога одсуства моје обличје узео; јер ко би ми други овако дигао кућу на тогају и поину памет чељадима!

ПРИЗОР ДЕВЕТИ.

Обрштар Угрякович. Гано Љуца, пакросан

Гано Љуца. Но, то мора бити истина! Овђе човјек живи као у биргау. — Али до ђавола ће се они сви сакривају? На живе душе још не виђеш,

откад сам као поштоноша ову ларму подигао. Али — где овђе мога драгога господара офшцара. — Ваља да сада чујем како наше ствари стоје. (Даје обштару знак међусобног споразумљења и смије се да пукне).

Обрштар. Шта врага! Није ли ово онај лопов, Гано Љуца? Како је он дошао овђе и шта тражи он од мене, магарца са својим другачким ушима?

Гано Љуца. Дакле, дакле, драги господине?

Обрштар. Ја мислим да је безображњак јан.

Гано Љуца. Дакле шта кажете? Јесам ли добро одиграо моју улогу?

Обрштар (у себи). Његову улогу? Ја онај жам нешто. — Јеси, пријатељу Гано, није рђаво!

Гано Љуца. Није рђаво! Шта? За највеће одушевљење одиграо сам је. Са мојим курбачем и оним дебелим чизмама не бијаш ли прави поштоноша? Не?

Обрштар. Зајиста! Зајиста! (у себи). Сама јаво зна шта ће му одговорити.

Гано Љуца. Дакле како је у ствари? Колико сте још далеко?

Обрштар. Колико сам далеко — како је у ствари — по то можете и сам знати како је.

Гано Љуца. Свадба је у реду, није ли истина? Ви сте као отац одобрили.

Обрштар. Да.

Гано Љуца. А сјутра ћете у вашој правој особи доћи као вјереник.

Обрштар (у себи). Овђе је некако масло мојега синовца Јуре.

Гано Љуца. И узекоте удовицу господина Непознановића. Удовицу! ха! ха! ха! Удовица моја памети! хи! хи! хи!

Обрштар. Што се смијеш?

Гано Љуца. На још питају? Ја се смијем љицима, које хо стриц виђети, кад се врати — тебо вјенчана са његовом ћером!

Обрштар (у себи). Па да човјек из памети не пзађе! Ја кад се вратим виђећу мене, вјенчана са мојом ћером!

(Наставиће се)

Мајска ноћ или Утопљеница.

Прича из малоруског живота

Н. В. Гогоља.

(Наставак).

II.

Кмет.

Знате ли ви украинску ноћ? О, ви сигурно не знате украинске ноћи! Загледајте се у њу: са средине неба гледи мјесец; високи небески свод необхватљиво раширио се, размакао се; чисто он плашти и дине; земља је сва затрета сребрном свијетлошћу; па и ваздух је неколико и хладно-загушљив, и пун њего, и покрете нио океан миомираиса. Ђоанствена ноћ! дивна ноћ! Непомично, духовито уочило су се шуме, испуњене мрака, те бацају огромну сјенку од себе. На рибањацима тишина и мир; хладна и тамна њихова вода мрачно је стисцута између тамно-зеленијех зидова околињех банга. Цијела честа од ермеж и дивљијех трешања плањаво пружила је своје коријене пут хладовине једног извора, и изрицатија тренери својим лишћем, као да се срди и кара, што је дивни ноћни вјетрић, само један часак причрвавши се, целица својим хладних

пољацима. Цио „завиднаца“ спава. А горе све диме, све је дивно, чаробно-свастано. Душа сејећа неку бескрајност и чудноватост, и гомиле, као сребро, сјајно-бијелијех утвора у дубини пењиној поничу у чудноватом реду. Божаствена ноћ! чаробна ноћ! И на један пут све оживље, и шумо, и рабљаци и бескрајно стене. Одједну величанствени гром украјинског славуја, и прилића се, као да је и мјесец стигао на сред неба, на та слуха... Као омађијано пријемало на бречкуљу села. Још једине, још боље банстају гомиле свосијих кућа на мјесечини; још боље се поклањају из мрака њихови шиски, бијели зидови. Пјесме престадоше. Све је тијо. Побојски људи већ спавају. Ђе-ђо само још се свијетло узаше прозорчићи. Пред праговима понекијех тек кућица одоцнела породица свршава позну своју вечеру.

„Ама х о п а к не игра се овако! А ја се чуђах, што ми нешто никако не иде. Што то прича кум?... На ела омет: хон трала! хон трала! хон, хон, хон!“ Тако се разговарао сам се собом један сељак, онако ерских година, ирајући улицом, пошитоно ерквишви мученици неће. „Е, Бога ми, није овако! Е сад овако, ела; хон трала! хон трала! хон, хон, хон!“

„Ваш је полудео овај чојек! Вар да је каква младик ајде де! него стари вепар, на подемијех жеци, ношу игра по улици!“ повикало пролазећи по-етара већ жена, носећи у руци славу. „Хајде у своју кућу! Вријеме је већ одано сивати.“

„Ја ћу поћи!“ реце зауставивши се сељак. „Ја ћу поћи. Зар се ја бојим тога кмета?! Јес, како не! Шта он мисли, враг му матери! Што је он кмет, што он оближе људо на млади Каленик дојом, па је већ и нас даго! Е, па, кад главар, пок је главар; а ја сам сам себи главар! Да! сва нек ма Бог убије! Нек ма Бог убије, ако нијесам ја сам себи главар. Да, овако је ово а не да је.“ Настави он и даље нешто мрмочи, примичући се право, која је пред њим близ, кући, и етале пред прозорчићем, повлачећи прстима по стаклу, и старајући се ваћи дрвену рупицу.

„Баба, отвори! Баба, брже, кад ти кажем, отвори! Вријеме је већ, да козак енава!“

„Ђо хеш, Калениче? Ти еш затрпао у туђу кућу“, повикаше, смичући се, озад жевојке, које се вараху ел еијела.

„Охен ли, да ти покажемо твоју кућу?“

„Покажите, љепотице моје!“

„Јесте ли чуле? Јелотице?“ прихвати једна: „како је учтив Каленик! За то му треба показати кућу... али не, прије нам поирај!“

„Да вам поирај?... есе, ви чудновате жевојке!“ отежући иакопори Каленик, смичући се и пријетећи претом и ноерући, почем му ного већ нијеце могле етјати на једном мјесцу. „А охете ли ми доунтити, да вас сваку пољубим? Али спаку, сваку!“

И нишувши мисџете, потрапа за њима! Ђевојке дитоме грају, све се измијонане; али последије мало дођу себи и претрче на другу страну, видети, да Каленик није најбржи то нече.

„Ено ти куће!“ повикаше му жевојке, одлазећи и показујући му кућу много бољу од осталијех, која је припадала сеоском кмету.

Али ко је тај кмет, што је толику грају даго прити себе? О тај је кмет врло називо лицо на селу! Докле Каленик дође до краја свог пута, ми ћемо, нема збора, моћи доу рећи о томе кмету.

Цијело село, чим га угледа, већ пружа руке, да скине капу пред њим, а жевојке, најмање у остало, називљу му д о б а р д а н а.

Који од жеџица не би пожелио бити кмет?

Кмету је слобода узлаз свућ, и први селаци с поштовањем стоје, еквишви капе, док кмет својим дебелави претуриницама узмље бурмута из њихове бурмутине, да потарани. На сеоском збору, на г р о м а д и, не гледајући на то, што му је власт ограничена некликијем гласовима, кмет вазда одржи побуду, и буде све онако, како он оће, те по својој вољи називље, кога он оће, да поиравља пут, или да копа канале. Кмет је вазда намргобен, по илгледу суров је, и не воли много гворити. Давно већ, врло давно, кад 'но је спомена досвојна велика царица Екатерина путовала у Крым, он је одлабар био за пратиона; и вазда два дана он је био у тој везавакној дужности, на шта шине, он је имао ереху и част сијети поирај кочишана царичиног. И управ отад је кмет научио онако наметно и величанствено нагабати главу, еукати дугачке, доље заковрчено бркове и бацати соколос поглед непод очнју. И отац кмет, ма о чему да почнете с њим разговорати, вазда умјие окренути разговор тако, да се мора потако причати, као је он водио царичу и како је еједно се кочишанем царекјием. По нека пут кмет умјие учинити се глух, особито ако чује, што му није баш најиријатнји чути. Кмет никако не воли гиздање; он вазда носи гуњину од домаћег, црног еукна, опасује се вуленијем са разнобојнијем естријекама појасом, и нико га није видео у другом одијелу, изузев тек оно пријесе, кадн је путовао с царичом у Крым, те је том приликом обукао био властелин козачку доламу. Али ово вријеме мучно да је могао ко запамтити у цијелом селу; а доламу држи у сандуку под кључем. Кмет је удов; али се није у кући живи нека свастика, која му готово ручак и вечеру, пере, бијели кућу, предаје му за конопом у њу ошито уиравља цијелом кућом. На селу може се чути од же-кога, као да му та жеиска није никаква евојка; али емо ми виједати, да у кмета има много непријатеља, који су сваки час готови најгрђо гласове о њему распуштити по селу. У остало мже бити, да је овај кмет гласовима узрок и та околност, што се свастичи никако није допадало, што кмет омакне у поље, по коме су се могло вијети жегелице на сво стране, или што сврати у козана, у кој има млада шверка. Кмет је Ђорз у једно око; али за то здраво око — прије је зликовач, и на далеко може угледати лијењу селачицу. Али он по но прије окренути то око цут љепшасте жевојкице, што се неће обарети на сво стране, да не гасла олен свастика. Ево ми емо већ све испричали, што нам је требало о кмету знати; а ипаци Каленик још није дотоварило ни до половине пута, и дуго је још често крста свјетл најодабранијим ријечима, какве е му само могле доћи на негов језик, који се в једна мисао, на му се и ријечи слабо могаху ријетати.

(Поставиће се.)

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Господ. Драгутину А. Дамовићу, Вршач. — Шаљемо Вам 8 ми број нашога.

Господ. Крсту Николајевићу, Пожаревац. — Данас Вам шаљемо 7 ми број, који Вам, како кажете, није етпао.

Господ. П. Марковићу проф., Карловци. — Шаљемо Вам данас све бројеве од нове године. Од прошле године немамо нијејинога броја „Цирибоск“.